

90È ANIVERSARI D'AQUEST
ACTIVÍSSIM ACTIVISTA CULTURAL,
POLÍTIC I SOCIAL REUSENC

Xavier Garcia
Pujades

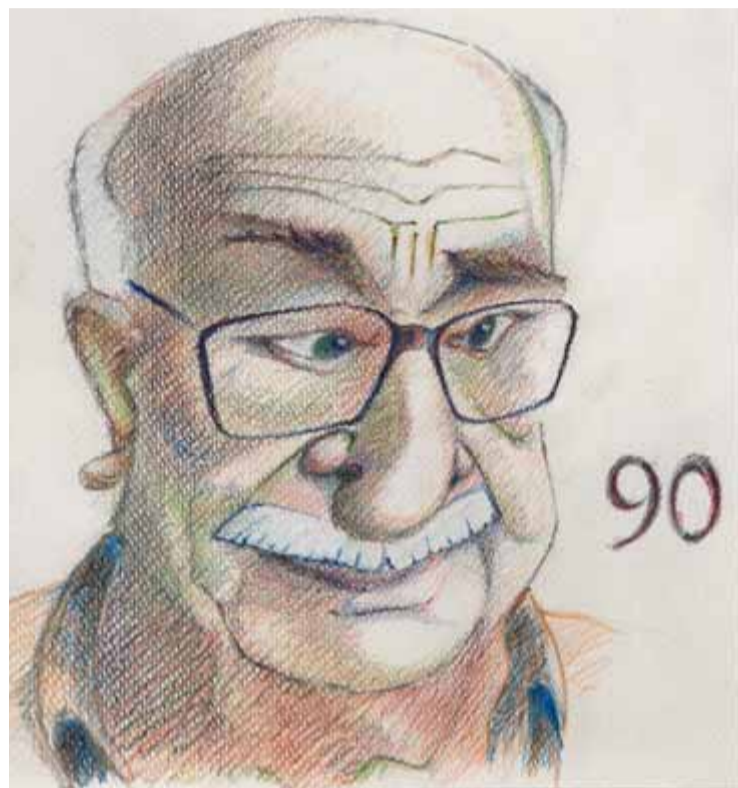
Periodista

90 anys de Xavier Amorós

Resulta que Xavier Amorós i Solà (Reus, 1923) –poeta, memorialista, traductor, autor, actor i director teatral, articulista (potser no tan prolífic com Espinàs, però Déu n'hi do), conferenciant i, en fi, activíssim activista cultural, polític i social– acaba de repicar noranta anys al campanar de la seva vida, passada tan a prop del campanar reusenc per excel·lència, el de la Prioral de Sant Pere.

PERÒ, ENTENQUEM-NOS de seguida: si jo ara faig aquest article –tot felicitant-lo, públicament, de passada– no és pas per donar a entendre que la vida, la literatura i l'acció cívica de Xavier Amorós, fonamentada en el seu Reus natal, sigui una vida, una literatura i una acció de “campanar” local. Aquest home –situat el seu campament base a Reus (segona ciutat de Catalunya, el segle XIX, no ho oblidéssim)– ha tingut el gran encert, dins la cultura catalana global, de fer valer el pes històric, cultural i humà d'aquesta important ciutat (i del rerepaís del Camp de Tarragona, el Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta que l'acompanya, afluents comercials de Reus) sense caure en cap gota de localisme ranci, de sentimentalisme vaporós i, menys encara, d'universalisme desarrelat.

PER LA SEVA VOLUNTAT de “fer-se home” entre els seus –tan derrotats com ell, encara que no ho sabessin, després de la guerra–, Xavier Amorós ha aconseguit la prosa –diguem-ho així– de fer viable el projecte noucentista de “Catalu-

JOAN OLLER

nya Ciutat” en uns *Temps estranys* – com anomena la seva llarga saga memorial–, els del franquisme (1939-1975), en què Catalunya i les seves ciutats i pobles passaven, mai tan millor dit, la “quarantena” imposada pels

vencedors. Vinc a dir que la resistència, l'honestedat i la dignitat catalana, en aquells *Temps estranys*, no es van erigir només des de Barcelona, encara que fos amb poca mesura, sinó que aquelles virtuts també van tenir els seus

Tota una generació de catalans escampats pel país han format una digníssima cadena de continuïtat al costat dels nostres grans referents més aclamats

testimonis arreu de les comarques del país. A Reus i el Baix Camp, molt clarament, Xavier Amorós en va ser un.

I AIXÒ ÉS EL QUE EM SEMBLA que ha de quedar clar arreu de la nostra terra: saber que a Reus i el Baix Camp hi havia l'Amorós (i Ramon Amigó i el doctor Vallespinosa, etc.), i a Lleida, l'historiador Josep Lladonosa, l'escriptor Josep Vallverdú (que aviat en farà, també, noranta) o el poeta Guillem Viladot, etcètera, i que a Girona, a més de Josep Pla, hi havia Alexandre Deulofeu o Esteve Fàbregas i, en fi, que a Tarragona i a Tortosa hi havia Artur Bladé, Josep A. Baixeras, el doctor Manyà i els joves com ara Amorós, que pujaven, és a dir, Manuel Pérez Bonfill, Jesús Massip, Gerard Vergés o Zoraida Burgos, tota una generació de catalans, escampats pel país (i molts d'altres que podríem anomenar), que han format una digníssima cadena de continuïtat al costat dels nostres grans referents més aclamats.

EN AQUEST SENTIT –i si no ens deixéssim seduir per llançaments editorials que són pures escenografies comercials–, sabríem, per exemple, que l'obra en prosa d'Amorós (a més de la seva molt apreciable obra poètica), reunida fins aquests moments en quatre imponents volums d'Obra Completa, editada per l'Ajuntament de Reus, no desdiu gens de la categoria atribuïda als grans memorialistes que ha donat Catalunya el segle XX: Gaziel, Sagarra, Pla, Serrahima, Bladé, Vallverdú o el mateix Espinàs.

EL FET d'haver-lo escoltat en conferències i tractat llargament en converses no em cega per dir el que acabo de dir. Altres (i gent ben significada de la nostra cultura literària, periodística i filològica), de maneres diverses, en articles (com Josep M. Carandell o Jaume Guillamet) o pròlegs als seus llibres (Joaquim Molas, Rosa Cabré, Josep Murgades, Magí Sunyer, Pere Anguera, Ramon Gomis i Antoni Nomen), han acabat conclouent el mateix: les monumentals *Memòries d'Amorós* –de *L'agulla en un paller a Temps estranys*– recorren, amb prosa clara, directa i gens afectada, la gairebé totalitat del segle XX, no només de Reus i comarca, sinó, de fet, de tot el país.

I AIXÒ MEREIX –o hauria de merèixer– una consideració crítica, pública i institucional. Sobretot pública, de la gent del nostre poble (que és a ella a qui va dirigida aquesta memòria escrita, les seves arrels), com vam poder comprovar a Pradell (Priorat) –poble natal del seu pare, Rodolf (1887-1941)–, els habitants del qual van abocar-se en l'homenatge a Amorós, de qui es reeditava (Obrador Edèndum i la URV) un bell conjunt de poemes, *Enyorjo la terra* (1960), records de quan el noi Amorós, als 14 anys, el 1937, va sortir de Reus per refugiar-se al poble patern. Allà, sota la Mola de Coldejou, entre la terra abancalada en marges de pedra seca i els camins de vinya que menaven gairebé als cims, va trobar el seu Macondo particular, la força que l'ajudà en els tràfecs ciutadans i polítics de la capital comarcal.

Des de baix?

Josep Maria
Pasqual

Periodista i editor

La monja Teresa Forcades i l'economista Arcadi Oliveres van engegar la setmana passada el Manifest per a la convocatòria d'un procés constituent a Catalunya, amb el propòsit inicial que, abans de Sant Jordi, s'hi hagin adherit cent mil ciutadans. La presentació pública del Manifest la van fer

mitjançant una entrevista conjunta a can Barberà (el *Singulars* de TV3), en un programa que va obtenir una mitjana d'audiència de 218.000 espectadors.

No tinc cap dubte de la bona fe de Forcades i Oliveres, però em sembla que el títol mateix del programa, *Singulars*, que van fer servir per fer públic el Manifest: “Teresa Forcades i Arcadi Oliveres entren en política” és enganyós. Una de les tesis principals del Ma-

nifest té a veure amb el fet que “l'actual ordenament polític ha fracassat”; i l'objectiu “no és crear un partit polític nou”, sinó que cal “un canvi de model”.

En una època en què el descrèdit concret dels polítics ha derivat en un descrèdit en abstracte de la política, Barberà (lliurat a la màxima “no deixis mai que la realitat t'espatlli un bon titular”) va fer un regal enverinat a Forcades i Oliveres, que en el decurs

de l'entrevista van haver d'aclarir en més d'una ocasió que la seva feina “no és encapçalar la candidatura”.

Tant en l'entrevista com en el Manifest (es pot accedir fàcilment a tots dos documents per internet), Forcades i Oliveres insisteixen en la idea d'iniciar el procés constituent “des de baix”. Òbviament és una metàfora. Però equivocada. Imagino que “des de baix” es refereix a la terce-

ra part de la població que viu en la pobresa (inclòs el 12% que viu en la misèria); és a dir, els que tenen “menys” (menys diners). La metàfora és clara: “menys és baix”. Però equivocada quan allò que es vol és igualar la societat i eliminar-ne la verticalitat.

Venint com vénen de la tradició cristiana, no s'entén per què Forcades i Oliveres usen el terme metafòric “des de baix” per referir-se a les persones. El

Crist no va fundar l'Església situant els homes “a dalt” o “a baix” (¿o potser sí, que els apòstols van ser els primers d'estar “a dalt”?) Déu va crear l'home i després la dona, diuen els textos sagrats, però l'un i després l'altra, no l'un “a dalt” i l'altra “a baix”. Caldria exigir un esforç conceptual més elaborat per no classificar “a baix” els pobres i els míseros, sinó tot al contrari, classificar-los “a dalt de tot” de la jerarquia social perquè, classificar-los “a baix” és fer servir el mateix marc mental de l'estat de les coses que es vol capgirar.